

Språkkunskapslagen och tillgången till svenskspråkig personal

I lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) föreskrivs det om de språkkunskaper som krävs av anställda vid myndigheter och hur språkkunskaperna skall visas. Närmare bestämmelser om påvisande av språkkunskaper finns i statsrådets förordning om bedömning av kunskaper i finska och svenska inom statsförvaltningen (481/2003).

Enligt språkkunskapslagen ska myndigheterna på olika sätt se till att personalens språkkunskaper är tillräckliga för att bestämmelserna om de språkliga rättigheterna ska förverkligas. Behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper kan för statsanställda fastställas endast genom lag eller förordning. Behörighetsvillkor ska alltid utfärdas om personalen utövar betydande offentlig makt (t.ex. polisen). Om behörighetsvillkoret för tjänsten är högskoleexamen följer också automatiskt kravet på språkkunskaper. Ministeriet kan bevilja dispens från kravet på språkkunskaper, men villkoren är stränga. Kommunerna beslutar själva om kraven på språkkunskaper för sin personal.

I förordningen om bedömning av språkkunskaper indelas kunnandet i förmåga att använda finska eller svenska i tal och skrift, samt i förmåga att förstå. Utmärkta kunskaper i det andra nationalspråket visas i regel genom språkexamen för statsförvaltningen. Goda kunskaper i det andra nationalspråket avläggs vanligen genom språkstudier eller språkprov som ordnas vid en högskola. Även nöjaktiga kunskaper i det andra nationalspråket visas i regel i samband med högskolestudier.

Enligt 6 § 1 mom. i språkkunskapslagen krävs av statsanställda vid tvåspråkiga myndigheter, för vilka det föreskrivna behörighetsvillkoret är högskoleexamen vid tvåspråkiga myndigheter utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i befolkningsmajoritetens språk inom myndighetens ämbetsdistrikt samt nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i det andra språket. Vid en enspråkig myndighet krävs utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i myndighetens språk samt nöjaktig förmåga att förstå det andra språket. Enligt 3 mom. kan det föreskrivas om undantag från detta, om arbetsuppgifterna förutsätter det eller av andra vägande skäl. Särskilt genom förordning föreskrivna språkkunskapskrav för en viss myndighet motsvarar i allmänhet huvudregeln i språkkunskapslagen. På grund av ändringar i myndigheternas områdesindelning och utvidgningen av flera myndigheter till att omfatta hela landet är majoritetsspråket för alla statliga central - och regionalmyndigheter numera finska.

Enligt 6 § 2 mom. i språklagen (423/2003) kan av särskilda skäl enspråkiga enheter eller avdelningar inrättas för den språkliga minoriteten inom ämbetsdistriktet. En sådan enhet är t.ex. den enhet som inrättats vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland för skötseln av uppgifter inom den svenskspråkiga småbarnspedagogiken och undervisningsväsendet. Dessutom har det vid några myndigheter föreskrivits s.k. omvända språkkrav för en liten del av personalen. Behörighetskravet är då i allmänhet utmärkta kunskaper i svenska och goda kunskaper i finska. Utsökningsväsendet samt närings -, trafik - och miljöcentralerna är exempel på sådana myndigheter. Bestämmelser om svenskspråkiga enheter eller omvända språkkunskapskrav är dock fåtaliga.

Personer som har fått sin utbildning på svenska blir tvungna att vid ansökan till statliga tjänster visa att de har utmärkta kunskaper i finska genom ett separat prov vars pris 2021 är 454 €. Motsvarande krav finns inte för dem som fått finskspråkig utbildning eftersom de kan visa goda eller nöjaktiga kunskaper i svenska genom universitetsstudier. Å andra sidan finns det i allt fler statliga tjänster inga föreskrivna behörighetsvillkor alls.

För 95,2% (68 648) av statstjänstemännen var modersmålet finska och för 3,8% (2 758) svenska år 2017. De svenskspråkigas andel av hela befolkningen var 5,3% vid motsvarande tidpunkt.

Förslag till lösningar: 1) Att visa utmärkta kunskaper i det andra inhemska språket underlättas till exempel genom att det kan visas genom studentexamen eller i samband med högskolestudier. 2) De myndigheter definieras hos vilka en del av tjänsterna ska ha som behörighetsvillkor utmärkta kunskaper i svenska och nöjaktiga kunskaper i finska.